

MAKOVECZ IMRE MEZEI GÁBORRÓL

(1993. novemberi magnófelvétel részlete)

- Azt hiszem, hogy akkor egy summával kellene kezdeni. Mezei olyan lakberendező, akinek a bútorait mintha a legszélsőségesebb európai szürrealista és Rejtő Jenő együtt tervezték volna. Minden bútor a szelíd látszatok és szélsőséges tartalmak keveréke, a legnemesebb magyar szürnaturalizmus terméke. Nem ismerem Európában Gaudí óta olyan tárgyalkotó személyiséget, aki a mindennapi használat eszközeibe egyszerre ennyi, a mindennapi életen túlmutató éleslátást és keserű humort tudott volna sűríteni. Ez eddig még semmi, mert ez a stílus nem csak a bútorokban, mint az ősképek mindennapi lenyomataiban jelenik meg, hanem egy életvitelben, viselkedési stílusban, modorban, emberi kapcsolatokban.

Például, ha Magyarországról valakinek külföldre kellett mennie negyven és elzártsága közben és után, az utazás természetes velejárója volt egy euforikus lelkiállapot, olyan hangulat, mintha átléphetné a tudat határát, átléphetné a földi élet határát, mintha a mennyországba lépne; így mentek el innen a magyarok Európába. Mezei, ha el kell mennie Franciaországba vagy Svájcba, akkor beteg lesz, lelkibeteg, és elkapja a súlyos hasmenése, nem bír elmenni, de persze elmegy; ezt a jelenséget én a természetes, otthonról örökölt hazafiság jelének tartom. Ha Mezeinek az a feladata, hogy egy nagyon rosszul tervezett épületbe bútorokat rajzoljon, akkor elnémul, visszavonulót fúj, arról kezd el beszélni, hogy mindig is utált dolgozni, tulajdonképpen a szorgalom a butaságnak egy változata; szégyenletes dolog, hogy az embernek ennyit kell dolgoznia, tulajdonképpen ő egy született lusta; azaz nem utasítja vissza a munkát, noha rangja

és méltósága ezt lehetővé tenné, sőt anyagi helyzete is, hanem erkölcsi kötelességének tartja megcsinálni, ugyanakkor olyan képet fest magáról, ami tökéletesen hamis, de igazolja azt, hogy utálja elvégezni a feladatot. Engem évtizedekig szórakoztatott azzal, hogy ő lusta ember, hogy egyetlen gondolattal nem rendelkezik, hogy valójában csak addig hajlandó foglalkozni egy gondolattal, ameddig úri kedve tartja, és úri kedve nagyon kevés van. Mégis kevés olyan kollégát ismerek, aki annyit dolgozott volna életében, mint

Mezei Gábor. Azaz: ő a belsőépítészet proligyereke, magyar proligyereke, hűséges barát, ezerszer megfontolt gondolatok summázatának hordozója, a mai napig is, és ahogyan vagyunk néhányan így, viseli a konzekvenciáit annak, hogy a legmagasabb minőségre esküdtött föl, és hogy itt szeret élni, hogy az anyanyelve magyar, és annak a tudása is benne van ebben a magatartásban, hogy soha nem fog innen elmenni, és az életét itt fogja befejezni. Ez az ember a magyar kultúra kincse, érték-hordozója és lelkiismerete; az egyik legjobb barátom, akiről természetesen nem vagyok hajlandó kívülről, objektíve nyilatkozni, hanem csak így, ahogy ez idáig elhangzott.

1965 óta dolgozunk együtt, és mielőtt együtt dolgoztunk volna, ő a KERTI-ben volt, ami a legkommerszebb, és legszocialistább cégek egyike volt valaha. Onnan jött át a SZÖVTERV-be, ahol mi néhányam meghúztuk magunkat az akkor társadalmi kényszerpályák elől, és azt reméltük, hogy valamennyivel szabadabban fogunk tudni együtt élni. Ő Tóth Lajossal, és két remek szerkesztővel - akik később önálló belsőépítészek lettek - dolgozott együtt, mi pedig Kovách Istvánnal, Szauerrel, Tarnaival és másokkal egy másik szobában. Ellenőrizhetetlen pályákon éltük a magunk szabad életét. Egyszer - a fene tudja már, miért - talán éppen Szabó Marianne ihletésére elkezdtünk esztergályozott fatárgyakkal foglalkozni. Divatszerűen, mint ahogy mondjuk ettől kezdve ezt szeretjük enni, ettől kezdve erről szeretünk beszélgetni, valahogy így kezdtünk foglalkozni ezzel, és nekiláttunk rajzolgatni profilokat, hogy hogyan is lehetne valami csodálatos dolgot produkálni. Erre az időre tehető, 1965-67 környékére az is, hogy esztergályozott kőből készített montázst állítottam a Borostyán vendégfogadó udvarára. Mezeinek volt a Lónyay utca sarkán egy öreg faesztergályosa, és ahhoz jártunk hihetetlen izgalommal, hogy a

magunk baromságai, amiket megrajzoltunk papiroson, azok hogy néznek ki esztergályozva. Ebből a lázas és infantilis világból egyedül Mezei maradt talpon, aki nem hagyta ott ezt a világot, és egyre finomabbra és érettebbre rajzolt fatárgyai készültek el itt, és aztán másutt. Sőt, később homokkal is megfújatta ezeket az esztergált, vörösfenyőből készült dobozokat, gyertyatartókat és egyebeket, amelyekből életművének jelentős tárgyhányada keletkezett. Nem tudom, hogy ma még foglalkozik-e ezzel, de a Magyar Iparművészeti

Múzeumban őrzik néhány ilyen tárgyát Mezeinek. Mezei tehát eseményekhez, emberekhez és tárgyakhoz fantasztikus hűséggel tud ragaszkodni, és ebből egy minőséget hoz ki.

Vagy volt egy másik történet, hogy megelégettem a KERTI-stílusú bútorok formáját, struktúráját, a hatvanas évek már nem szocreálos, de a szocreált még magán viselő átmeneti stílusát, azt mondtam Mezeinek és a Lajosnak: most már elegendem van belőletek, vegyétek tudomásul, hogy most megyek az asztalomhoz, és elkezdek rajzolni egy széket. És így is lett. Elkezdtem rajzolni valami őrült, Gaudi stílusú dolgot. Jöttek át Tóthék, Mezeivel együtt, hogy ez tényleg csinálja, és erre rohantak vissza, és nekiálltak ők is székeket rajzolni, hogy megmutassák nekem, hogy ők mégis jobban tudják. 1965-66-ot írtunk, amikor Mezeinek ebből a játék-rivalizálásból megszülettek azok a bútorai, melyek azóta is megtalálhatók a sárospataki Borostyán vendégfogadóban. Talán ezzel egyidőben volt az is, hogy Szepezdre kellett a SZÖVOSZ-üdülő borozójába egy nagy szekrényt tervezni. Ez volt Mezeinek az első látványosan új stílusú, saját stílusú bútorai, amelyet aztán, mivel a SZÖVOSZ elnöke, Bartolák elvtárs azt mondta, mikor levitték oda egy alkalommal bort inni, hogy ez úgy néz ki, mint egy gyóntatószék, vízszintesen egy méter magasságban kettéfűrészték, hogy kivihessék a helységből, hogy Bartolák elvtársat ne zavarja. Bartolák elvtársat egyébként Isten nyugosztalja, ugye, mert már nagyon régen nem él.

Ez az a különös kor, a hatvanas évek közepe, második fele, a csehek lerohanása előtti idők, tehát az '56 és '68 közötti idő, amikor ki tudunk alakítani egy olyan hangulatot, amely elviselhetővé tette az életet. Innen indult a mi együttműködésünk, amely a mai napig is tart mindenén át, tehát a diktatúrák megposhadásán, a rendszerváltáson át a mai napig. És azt mondhatom, hogy ez a kapcsolat ebben a zava-

ros, reményvesztett, neurotikus világban, ami most van, tehát egy világrecesszió korszakában egy oázis, amelyben friss víz keletkezik, és valószínűleg addig fog tartani, amíg élünk. Ennyi.

A szövegben szereplő képek:

14. oldal - Győr, Széchenyi patika, 1970.
15. oldal: Farkasréti temető ravatalozója, 1976.
16. oldal: Kecskemét, Kodály Intézet, 1974.
17. oldal: réteges szék és szekrény, 1972.
18. oldal: tükörszemes szekrény, 1974.
19. oldal: Paks, római katolikus templom, 1989.
22. oldal: Balatonszepezd, SZÖVOSZ-üdülő, 1966.
22. oldal: esztergályozott, homokfűvott tárgyak, 1968.
23. oldal: Újpest, Rolland Üri divat, 1992.
24. oldal: PRIZMA-13 kiállítás gyermekszobája, 1971.
24. oldal: Farkasréti temető ravatalozója, 1976.
25. oldal: Győr, Borsos Miklós Múzeum, 1978.
- Sevilla, EXPO, Magyar pavilon étterme, 1991.

A felvételeket Csák Miklós, Erdei Katalin, Gerle János, Sáros László és Zsitva Tibor készítette.

